

Asia: VN/16881/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi terveydenhuoltolain ja sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain muuttamisesta

Edustan

Klikkaa ja lisää otsikko valintakysymykselle

psykoterapiakoulutusta tuottava organisaatio

Miten esitys vastaa hallitusohjelman tavoitteisiin

1) Tukeeko esitys tavoitteita vahvistaa psykoterapiapalveluiden saavutettavuutta uudistamalla psykoterapeuttikoulutusta kaksiportaiseksi ja säätämällä ensimmäisen portaan koulutus maksuttomaksi.

Kyllä, miksi? [Esitys tukee tavoitteita psykoterapiapalveluiden saavutettavuuden vahvistamisesta siltä osin, että se pyrkii lisäämään psykososiaalisen osaamisen määrää ja tuomaan ensimmäisen portaan koulutuksen laajemmin saavutettavaksi maksuttomuuden kautta. Vaikutus varsinaisten psykoterapiapalveluiden saatavuuteen jää kuitenkin osin epäselväksi. Ensimmäisen portaan koulutus ei tuota psykoterapeutin pätevyyttä, joten sen vaikutus erikoistuneiden psykoterapiapalveluiden saatavuuteen on välillinen ja riippuu siitä, miten työnjako ja hoitopolut määritellään käytännössä. Uudistuksen keskeinen kysymys liittyy hoidon porrastukseen. Toimiva porrastus voi parantaa palveluiden saavutettavuutta, mutta sen toteuttamiseen on useita vaihtoehtoja. Kaksiportainen koulutus on yksi mahdollinen ratkaisu, mutta saavutettavuutta voidaan vahvistaa myös kehittämällä nykyisiä hoitopolkuja, lisäämällä psykoterapeuttien koulutusmääriä tai vahvistamalla peruspalveluiden osaamista ilman rakenteellisesti erillistä koulutusporrasta. On tärkeää varmistaa, että porrastus ei johda hoidon yksinkertaistumiseen tai siihen, että asiakkaat ohjautuvat systemaattisesti kevyempiin interventioihin ilman riittävää arviota yksilöllisestä tarpeesta. Lisäksi on olennaista, että sekä ensimmäisen että toisen portaan koulutuksessa säilyy psykoterapian eri suuntausten moninaisuus. Yhteen viitekehukseen painottuva malli voisi kaventaa käytettävissä olevia työskentelytapoja ja heikentää mahdollisuuksia vastata erilaisten asiakkaiden tarpeisiin. Maksuttomuus voi lisätä koulutukseen hakeutumista ja osaamisen leviämistä, mikä on myönteistä. Kuitenkin koulutuksen vaikuttavuus suhteessa tavoitteisiin riippuu ratkaisevasti koulutuksen sisällöstä, laadusta sekä siitä, miten ensimmäisen ja toisen portaan välinen suhde sekä hoidon porrastus kokonaisuutena toteutetaan. Kokonaisuutena esitys voi tukea saavutettavuuden vahvistamista, mutta edellyttää täsmällistä toimeenpanoa, jotta vaikutus kohdistuu

tarkoituksenmukaisesti myös psykoterapiapalveluihin eikä pelkästään yleisluonteisen psykososiaalisen tuen lisääntymiseen.]

2) Tukeeko esitys mielenterveyspalveluiden saatavuuden parantamista kehittämällä perustason mielenterveyspalveluja ja porrasteista hoitomallia?

-

3) Tukeeko esitys lasten ja nuorten terapiatakuuta?

-

Esityksen mukaan kaksiportaisen psykoterapiakoulutuksen ensimmäisen taso sisältäisi yhtenäiset edellytykset tuottavan teoreettisen koulutuksen (30 op) lisäksi menetelmällisten opintojen kokonaisuuden (15 op), joka voisi sisältää koulutusta lyhytinterventioihin tai eri psykoterapiasuuntauksille ja -muodoille yhteisiin terapeutisiin taitoihin

Toteuttaako tällainen ensimmäisen tason koulutus kaksiportaisen psykoterapiakoulutuksen tavoitetta?

Kyllä, miksi? [Esitetty rakenne, jossa ensimmäinen koulutusporras koostuu teoreettisista opinnoista (30 op) ja menetelmällisistä opinnoista (15 op), on jäsenyyksenä selkeä ja voi tarjota toimivan perustan psykososiaalisen osaamisen vahvistamiselle. Keskeinen kysymys liittyy kuitenkin siihen, miten menetelmälliset opinnot määritellään ja toteutetaan käytännössä. On kannatettavaa, että koulutukseen sisältyy sekä lyhytinterventioita että eri psykoterapiasuuntauksille yhteisiä terapeutisia taitoja. Samalla on tärkeää varmistaa, että koulutus ei käytännössä painotu yhden viitekehyksen mukaisiin menetelmiin, vaan säilyttää aidon moniviitekehyyksisen lähestymistavan. Erityisesti tulee huolehtia siitä, että ”yhteiset terapeutit taidot” eivät muodostu yhden teoreettisen mallin kautta määritellyiksi, eri psykoterapiasuuntausten keskeiset periaatteet ja työskentelytavat tulevat riittävästi näkyviin ja koulutus tukee ammattilaisen kykyä soveltaa osaamistaan joustavasti erilaisissa asiakastilanteissa Uudistuksen jatkovalmistelussa olisi hyödyllistä huomioida psykoterapiatutkimuksessa käyty keskustelu medikaalisen ja kontekstuaalisen mallin välillä. Mikäli palvelujärjestelmä rakentuu liian vahvasti standardoitujen interventioiden ja lineaarisen hoidon porrastuksen ympärille, vaarana on psykoterapeuttisen työn relationaalisten ja kontekstuaalisten tekijöiden kaventuminen. Psykoterapian vaikuttavuus rakentuu tutkimusnäytön perusteella merkittävältä osin myös terapeutisesta yhteistyösuhteesta, asiakkaan kokemuksesta, toivon vahvistumisesta sekä tilanteeseen sopivasta ja joustavasta työskentelystä.

Näkökulmastamme keskeistä on räätälöitävyys. Ammattilaisen tulee pystyä muokkaamaan työskentelyään asiakkaan tilanteen, tavoitteiden ja kontekstin mukaan, ei soveltamaan yhtä ennalta määriteltyä menetelmää. Tähän liittyen on huomioitava, että palvelujärjestelmän kehittämisessä on olemassa myös vaihtoehtoisia ja rinnakkaisia toimintamalleja, kuten mm. käynti kerrallaan - työskentely (single session -ajattelu), ns. Stepped Care 2.0 -lähestymistapa, jossa hoitoa ei porrasteta jäykästi, vaan mukautetaan dynaamisesti asiakkaan tarpeen mukaan. Ensimmäisen portaan koulutuksen tulisi tukea osaamista, joka on yhteensopivaa tällaisten joustavien ja asiakaslähtöisten mallien kanssa eikä sitoa työskentelyä liiaksi ennalta määriteltyihin, lineaarisiin hoitopolkuihin. Lisäksi koulutuksessa olisi tärkeää huomioida systeeminen ja perhekeskeinen näkökulma. Asiakkaiden tilanteet rakentuvat usein vuorovaikutussuhteissa ja arjen toimintaympäristöissä, minkä vuoksi myös koulutuksen tulisi tukea kykyä työskennellä joustavasti yksilön, perheen ja muun lähiverkoston kanssa. On hyvä huomioida myös, että 15 opintopisteen

laajuus asettaa realistiset rajat menetelmällisen osaamisen syvyydelle. Tämän vuoksi koulutuksen tavoitteet tulee määritellä selkeästi perustasoiseksi osaamiseksi, joka ei rinnastu psykoterapeuttikoulutukseen eikä itsenäiseen psykoterapeuttiseen työskentelyyn. Kokonaisuutena esitetty rakenne voi toimia, mikäli sen toteutuksessa varmistetaan moniwiitekehyksisyys, käytännön sovellettavuus, räätälöitävyys sekä selkeä rajaus suhteessa psykoterapeutin osaamiseen.]

Toteuttaako tällainen ensimmäisen tason koulutus palvelujärjestelmän tarpeiden mukaista koulutusta?

-

Palvelujärjestelmien tarvitsemien lyhytinterventioiden vuosittaiseksi koulutustarpeeksi on arvioitu noin 2 000 - 4 000 koulutettavaa vuodessa. Millaisessa yliopistojen ja hyvinvointialueiden työnjaossa ja yhteistyössä lyhytinterventioiden koulutus tulisi toteuttaa, jotta se toteutuisi määrällisesti ja laadullisesti riittävänä? Mahdollistaako esitys tarkoituksenmukaisen työnjaon ja yhteistyön?

-

Rahoituksesta

Toteuttaako esitetty rahoitusmalli esityksen mukaisen koulutuskokonaisuuden toteuttamista?

Ei, miksi? [Esitettyyn rahoitusmalliin liittyy useita rakenteellisia epävarmuuksia, jotka voivat heikentää toteutuksen laatua, yhdenmukaisuutta ja ennakoitavuutta. Mallissa rahoituksen kohdentaminen perustuu hyvinvointialueen ja yliopiston yhteiseen arvioon ja sopimukseen. Malli sisältää riskejä koulutuksen alueellisesta eriytymisestä sekä siitä, että koulutuksen sisältö ja laatu alkavat vaihdella eri toimijoiden välillä. Koulutuksen valtakunnallinen yhdenmukaisuus ja laatuvaatimukset edellyttävät riittävän vahvaa kansallista ohjausta. Keskeinen kysymys on, tukeeko rahoitusmalli käytännössä toimivaa ja joustavaa koulutusta vai lisääkö se hallinnollista monimutkaisuutta ja sitä kautta kustannuksia. Esitetty malli vaikuttaa varsin raskaalta, ja sen toimivuus riippuu useista sopimus- ja neuvotteluprosesseista, jotka voivat hidastaa koulutuksen käynnistämistä ja kehittämistä. Vaihtoehtoisista rahoitusmalleista suoraan yliopistoille kohdennettava rahoitus näyttäytyy koulutuksen laadun ja toimivuuden näkökulmasta selkeämpänä ja vakaampana ratkaisuna. Se voisi tukea paremmin koulutuksen pitkäjänteistä kehittämistä ja varmistaa koulutuksellisen kokonaisvastuun säilymistä yliopistoilla. Pelkästään hyvinvointialueille kohdennettava rahoitus sisältää riskin koulutuksen liiallisesta kytkeytymisestä lyhyen aikavälin palvelujärjestelmän tarpeisiin, mikä voi kaventaa koulutuksen teoreettista perustaa ja viitekehysten moninaisuutta. On keskeistä huomioida, että ensimmäisen ja toisen vaiheen koulutuksen tulee muodostaa johdonmukainen ja sisällöllisesti yhtenäinen kokonaisuus saman viitekehysten tai psykoterapiasuuntauksen sisällä. Mikäli eri vaiheet irrotetaan toisistaan viitekehyksellisesti, vaarana on koulutuksellinen epäjatkuvuus, joka heikentää ammatillisen osaamisen rakentumista ja vaikeuttaa koulutuksen sisäistä logiikkaa. Lisäksi on tärkeää varmistaa, että rahoitusmalli ei ohjaa koulutuksen sisältöä liiallisesti kustannustehokkuuden näkökulmasta. Psykoterapeuttisen osaamisen kehittäminen edellyttää riittävää syvyyttä, reflektiota ja teoreettista moninaisuutta, joita ei voida rakentaa pelkästään lyhyen aikavälin resurssiohjauksella. Kokonaisuutena esitetty rahoitusmalli mahdollistaa koulutuksen toteuttamisen, mutta vaatii tarkennuksia, jotta voidaan varmistaa koulutuksen laatu, valtakunnallinen yhdenmukaisuus, viitekehysten moninaisuus sekä koulutuksen sisäinen jatkuvuus ja johdonmukaisuus ilman liiallista hallinnollista kuormitusta.]

Muuta huomioita esitettyyn rahoituksen myöntämiseen ja maksamiseen liittyen?

-

Sosiaalihuollon ja terveydenhuollon ammattihenkilön erikoispätevyys

Huomioita ehdotettuun erikoispätevyyteen ja sen rekisteröimiseen liittyen?

Esitys erikoispätevyyden lisäämisestä sosiaalihuollon ammattihenkilölainsäädäntöön on periaatteellisesti ymmärrettävä ja voi selkeyttää osaamisen tunnistamista sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmässä. Erityisesti tavoite tunnistaa ja tehdä näkyväksi vaativamman tason osaamista on kannatettava.

Samalla esitykseen sisältyy useita kysymyksiä, jotka liittyvät erikoispätevyyden sisällölliseen määrittelyyn, sen suhteeseen nykyisiin koulutus- ja pätevytymisrakenteisiin sekä sen asemaan suhteessa psykoterapeuttiseen osaamiseen.

Keskeinen tarkentamista vaativa kohta on erikoispätevyyden suhde jo olemassa oleviin ammattinimikkeisiin ja pätevyksiin. On tärkeää varmistaa, ettei uusi erikoispätevyys muodosta rinnakkaista tai päällekkäistä rakennetta suhteessa psykoterapeutin nimikesuojattuun asemaan. Osaamisjärjestelmän selkeys on keskeinen osa sekä asiakas- että potilasturvallisuutta.

Erikoispätevyyden rekisteröinti Lupa- ja valvontaviraston keskusrekisteriin voi lisätä läpinäkyvyyttä ja ammatillisen osaamisen tunnistettavuutta. Tämä on lähtökohtaisesti myönteistä, mikäli rekisteröinti perustuu selkeisiin, yhdenmukaisiin ja valtakunnallisesti vertailukelpoisiin kriteereihin.

Kokonaisuutena esitys voi tukea osaamisen tunnistamista ja palvelujärjestelmän selkeyttämistä, mikäli erikoispätevyyden sisältö, suhde muihin pätevyksiin sekä sen käytännön rooli työelämässä määritellään täsmällisesti ja johdonmukaisesti osana laajempaa ammattihenkilöjärjestelmän kokonaisuutta.

Muuta huomioitavaa esitykseen liittyen?

Huomiot

Psykoterapiapalveluiden kehittämisessä on tärkeää säilyttää psykoterapiakentän teoreettinen ja menetelmällinen moninaisuus. Suomalaisen järjestelmän vahvuutena on ollut eri psykoterapiasuuntausten rinnakkaisuus sekä mahdollisuus vastata erilaisiin asiakastarpeisiin monipuolisesti.

On tärkeää välttää kehitystä, jossa ensimmäisen portaan koulutus muodostuu yhden viitekehyksen varaan, sillä tämä kaventaa pitkällä aikavälillä osaamista ja heikentää järjestelmän kykyä vastata vaihteleviin asiakastilanteisiin.

Psykoterapian vaikuttavuus rakentuu menetelmien ohella terapeuttisesta yhteistyösuhteesta, asiakkaan kokemuksesta ja joustavasta työskentelystä. Tämän vuoksi palvelujärjestelmän ei tulisi perustua liian yksipuolisesti standardoituihin ja lineaarisiin hoitomalleihin.

Uudistuksessa tulisi tarkastella myös joustavia palvelumalleja, kuten käynti kerrallaan -työskentelyä, palautetietoon perustuvaa hoidon mukauttamista sekä esimerkiksi stepped care 2.0 tyyppistä porrasteisuutta, joissa tuki sovitetaan dynaamisesti asiakkaan tarpeisiin. Lisäksi on tärkeää huomioida, että mielenterveyden haasteet kytkeytyvät sisäisten tekijöiden ohella myös ihmissuhteisiin ja lähiverkostoihin.

Keskeistä on, että palvelujärjestelmä tukee käytännön toimivuutta, asiakkaan tilanteeseen räätälöitävyyttä sekä oikea-aikaista ja joustavaa tukea. Uudessa psykoterapian koulutusmallissa tulisi sisällyttää ajattelutapa, joka haastaa mielenterveyspalveluista päättävät etsimään jatkuvasti uusia, joustavampia ja nopeammin toteutettavia tapoja tukea ihmisten psyykkistä hyvinvointia. Tämä merkitsee ajattelutapaa, jossa asiakkaan ongelmat ymmärretään ennen kaikkea suhteessa hänen elämäntilanteeseen ja ympäristöön, eikä pelkästään yksilön sisäisenä ongelmana.

Lisäksi on tärkeää arvioida uudistuksen vaikutuksia psykoterapeuttikoulutuksen jatkuvuuteen, kouluttajaresursseihin ja osaamisen syvenemiseen, sekä varmistaa, ettei ensimmäisen portaan vahvistaminen heikennä varsinaisen psykoterapeuttikoulutuksen asemaa.

Uudistuksen jatkovalmistelussa on keskeistä tehdä tiivistä yhteistyötä kouluttajien, yliopistojen, hyvinvointialueiden ja kentän ammattilaisten kanssa, jotta kokonaisuus säilyy sekä kliinisesti toimivana että koulutuksellisesti kestävä. Nykyinen tapa toteuttaa psykoterapeuttikoulutuksia on ollut hintaa lukuun ottamatta toimiva. Vakiintuneiden koulutusjärjestäjien ja koulutustahojen pitkän ajan kokemusta ja osaamista olisi syytä hyödyntää psykoterapiakoulutusta kehitettäessä.

Ahola Maiju
Lyhytterapiainstituutti Oy